

RUDI THOMSEN: *Karthago*, Århus Universitetsforlag, Århus 1994. 132 s. incl. bibliografi og register. Ill.

I bedste antikke tradition benytter Rudi Thomsen sit otium til at øse af en omfattende viden, skabt gennem et langt og frugtbart forskerliv. Til glæde for sig selv, må man formode, og til brug for det åbne danske bogmarked. I et veritabelt kommandoraid har Thomsen i en række bøger bevæget sig i lyn-tempo fra Kina (1983) over Indien (1989 og 1991) til Hellenismens tidsalder (1993) og nu Karthago. Og næste bog – om det romerske møntvæsen – er på vej. Skulle man være i tvivl om, at et sådant tempo kan holdes, kan man få den bekræftet ved at læse bogen om Karthago.

At Thomsen nu har valgt at skrive om netop dette emne, begrundes med, at en samlet fremstilling på dansk om Karthago ikke eksisterer – og det er ganske rigtigt. Men en dybereliggende årsag er naturligvis også, at udforskningen af den fønikiske kultur generelt har taget et vældigt opsving indenfor de sidste 25 år. Man har ligefrem talt om en »genopdagelse« af fønikerne, et forhold, som utvivlsomt er blevet fremmet af en lang række forskningsinitiativer (herunder danske), men måske primært af det store UNESCO-initiativ »Red Karthago«. I 1988 blev resultaterne af disse initiativer visualiseret i en fremragende udstilling (Palazzo Grassi, Venedig), hvis katalog, redigeret af dette felts ledende forsker, Sabatino Moscati, må karakteriseres som den bedste moderne introduktion til emnet. Heraf også en voksende folkelig interesse for en kultur, som eksisterede synkront med den efterhånden så velkendte græske og romerske.

Men historikeren Rudi Thomsen har et problem: Nøglen til Karthago's historie ligger skjult i krydsningsfeltet mellem historiens Charybdis og arkæologiens Scylla. Yderligere er de skriftlige kilder, vi har til rådighed, ikke skrevet af fønikerne selv (så godt som alt er gået tabt), men af deres skiftende fjender, først grækerne, siden romerne. Thomsen må på den ene side kæmpe med et stærkt tendentiøst litterært kildemateriale og på den anden side med et efterhånden meget omfattende og væsentligt arkæologisk materiale, som han ikke har sans for at inddrage efter fortjeneste. Alene billedteksterne til bogens forbavsende få illustrationer demonstrerer dette. Og end ikke ét billede *de loco* er det blevet til. Bortset fra resterne af det fønikiske Karthago er det arkæologiske materiale (på få undtagelser nær) blot og bar kunst, hvorom det hedder: »Denne produktion bærer som helhed et håndværksmæssigt præg; men uanset, at vi således snarere må tale om kunsthåndværk end om egentlig original kunst, blev der hyppigt skabt genstande, som tyder på, at deres skabere i vid udstrækning har været i besiddelse af en udpræget skønhedssans« (s. 114).

Dette forhold får naturlige konsekvenser ikke kun for bogens struktur, som bliver meget traditionel, men også for dens indhold og sigte. Bogens hovedafsnit (Fra grundlæggelse til Undergang, ss. 25-77) består næsten udelukkende i en katalogisering af de skriftlige kilders beretninger om fønikernes kampe med etruskere, grækere og romere, hovedsagelig med Sicilien som stridens æble. Thomsen lader sine problemstillinger afgrænse af kildernes i en ofte næsten *altmodisch* sprogbrug. Om optakten til den 3. puniske krig læser man eksempelvis: »Dermed havde de træske romere dog budt karthagerne mere, end de ville finde sig i: da regeringsdelegationen kom tilbage til Karthagos by, fremkaldte budskabet om de grove romerske krav en vild ophidselse i befolkningen, og i denne situation var der kun én farbar vej for det karthagiske statsråd: i stedet

for som hidtil at bøje sig for Roms magtbud traf det beslutning om en forsvarskamp mod de svigefulde angribere, hvor udsigtsløs den end måtte forekomme» (s. 71). Denne tunge stil krydres iøvrigt med et utal af krydshenvisninger. I denne sammenhæng kan man også bemærke en påtrængende mangel på et instruktivt kortmateriale, som f.eks. i forbindelse med gennemgangen af Karthagos topografi.

Man leder forgæves efter en bærende idé eller problemstilling. Bogens indledning har ingen, og det er vel også en naturlig konsekvens heraf, at en konklusion ganske mangler. Det lykkes derfor heller ikke for Thomsen at integrere bogens anden halvdel (Stat, Samfund og Kultur, ss. 77-120): det bliver til en række løsrevne kapitler om den politiske organisation, om befolkningen og dens storby, om det økonomiske liv, om religion og om kunsthåndværk. Oplagt ville det måske her have været at forbinde bogens to dele gennem en dybere behandling af de fönikiske handelssystemer. Med rette fremhæver Thomsen flere steder den handel og den rigdom, der blev aftvunget denne handel, som en afgørende faktor til forståelse af karthagernes politik og strategi. Det er måske symptomatisk for fremstillingen – her hvor især det arkæologiske materiale er væsentligt – at det samlede afsnit om den fönikiske handel, som rent faktisk findes i bogen (s. 98), er på mindre end én side. En rød tråd, som ville være oplagt her – både fagligt, men også set fra et formidlingssynspunkt, spindes ikke. Der er langt fra Rudi Thomsen til fönikerne.

Peter Ørsted

BIRGIT AND PETER SAWYER: Medieval Scandinavia. From Conversion to Reformation, circa 800-1500. (The Nordic Series, Volume 17) University of Minnesota Press, Minneapolis & London 1993. XVI, 265 s., ill.

Skandinaviske middelalderhistorikere lider ofte under manglen på en nyere engelsksproget standardfremstilling af Skandinaviens, eller i det mindste de enkelte landes, historie. Alt for ofte må der henvises til fremstillinger, der, uanset hvor fortjenstfulde de var ved fremkomsten, nu må kaldes forældede. Det foreliggende værk er udkommet i en skriftrække, som omfatter afhandlinger om Strindbergs dramaturgi, oversættelser af nordisk litteratur, biografier, fremstillinger af kortere eller længere tidsrum i skandinavisk historie m.m. Birgit og Peter Sawyers bog er da muligvis også tænkt som en håndbog til brug i Scandinavian Studies; dens konsekvente emneopdeling giver den karakter af håndbog, snarere end syntese. Den følger den i Norden gængse definition af middelalderen som perioden mellem Kristendommens antagelse og Reformationen. Efter en kort omtale af de mulige definitioner af Skandinavien, definerer forfatterne det som den skandinaviske halvø samt den jyske halvø med øerne. Det øvrige nordiske sprogområde behandles også, men mindre udførligt. Finland, der dog var en del af det svenske rige, står meget blegt i billedet. Værket er inddelt i ti kapitler: om kilderne, landskaber og folkeslag, politisk historie, forfatningshistorie, kirkehistorie, landbrugshistorie, handels- og byhistorie, familiehistorie (herunder arveret), kvindehistorie, og brugen af fortiden (dvs. historieskrivningens ideologiske dimension). Værket igennem citeres der efter Harvardsystemet, men heldigvis findes der også et afsnit med noter, som tillader